

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Lausunto

Suomen Omakotiliitto ry kiittää ympäristöministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamiseksi.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita ja omistajia Suomessa, ollen alan ainoa valtakunnallinen edunvalvoja. Omakotiliitto on sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö. Omakotiliitossa on jäseniä noin 70 000 (kotitaloutta), jotka kuuluvat lähes 230 paikalliseen jäsenyhdistykseen. Tarjoamme monipuolisia palveluita, neuvontaa (kuten rakentaminen, energia-asiat, lakineuvonta, pihaneuvonta) ja tietoa asumiseen liittyvästä lainsäädännöstä.

Suomessa on lähes 1,2 miljoonaa omakotitaloa ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa. Omakotiliitto lausuu asiaan pientalo- ja vapa-ajanasukkaiden näkökulmasta.

Tausta

Esityksen mukaan jätelaissa säädettäisiin uudesta hyväksymismenettelystä, jossa aineen tai esineen haltija voisi hakea aineen tai esineen luokittelua sivutuotteeksi tai jätteeksi luokittelun päättymistä. Ehdotettu uusi menettely korvaisi ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupamenettelyn arvioitaessa aineen luokitusta sivutuotteeksi tai jätteeksi luokituksen päättyessä.

Ehdotettu uusi menettely olisi asiantuntijalähtöinen eikä siihen sisältyisi yleisön kuulemista. Hakemusten käsittely uudessa menettelyssä keskitettäisiin vuonna 2026 toimintansa aloittavaan Lupa- ja valvontavirastoon. Valitusoikeus viraston päätöksestä rajoittuu asianosaisiin ja yleistä etua valvoviin viranomaisiin.

Omakotiliiton huomiot

Esityksen mukaan keskeinen epävarmuustekijä liittyy siihen, kuinka merkittävästi uusi jätelain mukainen menettely sujuvoittaa päätöksentekoa verrattuna ympäristölupamenettelyyn. Jo esivalmisteluvaiheessa UTU-työryhmä lähti yksimielisesti siitä, että erillinen, valituskelpoinen viranomaispäätös on myös yritysten toiminnan kannalta parempi ratkaisu kuin esimerkiksi ohjeistus, jonka perusteella yritykset tekevät omia tulkintojaan. Nyt ehdotettavassa menettelyssä keskeinen nopeuttava tekijä on se, että kansalaisia ei kuulla. Myös valitusoikeutta on rajattu.

Omakotiliiton toteaa, että esityksessä ei ole tuotu esille kotitalouksiin kohdistuvia vaikutusarviointeja. Omakotiliitto pitää tärkeänä huolehtia kansalaisten mahdollisuuksista osallistua ja vaikuttaa. Kohdassa 4.2.5 on arvioitu perusoikeusvaikutuksia.

Omakotiliitto katsoo, että on vielä tärkeä selventää, onko kansalaisten kuulemisvelvoitteen poistaminen ja valitusoikeuden rajaaminen kohtuullista. Kun esityksessä on todettu, että uusiomateriaalituotteen ympäristövaikutukset ovat yksittäistä kuntaa tai aluetta laajemmat, koska tuotteita käytetään koko maassa, ei pelkästään niiden valmistuspaikalla tai sen lähialueella. Siksi esimerkiksi toiminta-alueen asukkaiden kuuleminen ei olisi mielekästä. Esitys toteaa myös, sivutuotteeksi luokittelua ja jätteen luokittelun päättymistä koskevassa päätöksenteossa harkinta on lisäksi korostuneen asiantuntijavetoista teknistä riskinarviointia, mistä rivikansalaisella on yleensä vähän sanottavaa. Käytännössä esitys juuri muuta nykytilaa yleisön tosiasiallisista osallistumismahdollisuuksista. Omakotiliitto esittää, että valtakunnallinen kansalaisten kuuleminen voisi olla yhtenä vaihtoehtona, koska kansalaisilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja heitä kuulla lainsäädäntövalmisteluissa ja -prosesseissa.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä aiheessa.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander

Ari Rehnfors

toiminnanjohtaja

puheenjohtaja